

بهداشت محیط و مراقبت از افراد در معرض خطر در حوادث غیر مترقبه

مرتضی کاملی موراندینی^۱، وحید نجفی^۲، علی آهنگر^۳، سید میثم موسوی^۴

مقدمه: علیرغم پیشرفت‌های شگرف تکنولوژی، انسان در برابر بلایای طبیعی مانند سیل، طوفان، آتشفشان و زلزله که در مراکز تجمع جمعیت ایجاد و باعث ناراحتی و خسارت‌های جانی و مالی فراوان میشوند، در مانده‌اند. هنگام وقوع بلاها، علاوه بر امداد رسانی و تخلیه و اسکان موقت، ارزیابی سریع نیازها و اطلاعات علمی و فنی در زمینه‌ی روش‌های تهیه‌ی آب آشامیدنی، دفع بهداشتی فاضلاب، تهیه و توزیع و مصرف بهداشتی مواد غذایی، دفع بهداشتی زباله، گندزدایی محیط‌های آلوده، مبارزه و کنترل حشرات و جوندگان فوریت دارد. در مراحل اولیه وقوع بلا چنانچه مأموران بهسازی و گروه‌های امداد بطور صحیح و دقیق سازماندهی شده باشند و بدانند با ضایعات به طور سریع چگونه برخورد نمایند، از سردرگمی و تأخیر تا حدود زیادی جلوگیری خواهد شد.

بحث: به منظور جلب مشارکت عموم مردم، بخش خصوصی و کارکنان سطوح محیطی بخش بهداشت در ارائه خدمات بهداشتی در مراحل مختلف وقوع بلایا، تشکیل تیمهای امدادی بهداشتی پیشنهاد شده است. در هر یک از مراکز بهداشتی درمانی شهری حداقل یک تیم متشکل از کارکنان آن مرکز و افراد داوطلب با توجه به مهارت و تخصص‌شان ایجاد میشود. شرح وظایف این تیمها در مراحل مختلف وقوع بلایا پیشنهاد شده است. از آنجایی که یکی از مهمترین راهکارهای خدمات بهداشتی بعد از وقوع بلا تمرکز زدایی است، وجود چنین تیمهایی که با مناطق مختلف محل بلا زده آشنایی دارند، به ارائه خدمات بهداشتی در سطوح پایین‌تر و بصورت غیر متمرکز بسیار کمک خواهد نمود. در اصل مقاله فرایند بهداشتی توضیح داده خواهد شد. مهمترین آثار بلایا بر محیط:

۱- آلودگی منابع آب آشامیدنی ۲- از بین رفتن منازل و لزوم تهیه سرپناه موقت برای بازماندگان ۳- ایجاد وقفه و اختلال در سیستم دفع زباله و فاضلاب و انباشته شدن آنها در محیط زندگی ۴- آلودگی مواد غذایی ۵- افزایش ناقلین ۶- اجساد انسانی ۷- لاشه‌های حیوانی

تجربیات و مطالعات انجام شده نشان می‌دهند که بعد از بلایای طبیعی همه‌گیری ناشی از بیمارهای عفونی معمولاً وجود عامل بیماری در جامعه قبل از وقوع بلا بوده است. نتیجه‌گیری: به دنبال اغلب فاجعه‌ها تعداد کثیری مردم بی‌خوابی از غذای کافی، پوشاک و سایر ضروریات زندگی محروم می‌شوند. در نتیجه در معرض اثرات نامطلوب شرایط اقلیمی و بیماریها می‌گیرند. این وظیفه‌ی مردم، دولت و حتی دنیا است که بلازده را نجات دهند، سلامت آنان را حفظ نمایند و به آنان کمک کنند که به زندگی عادی باز گردند، نظر به اینکه حفاظت از سلامت نمی‌تواند بدون ایجاد محیط بهداشتی عملی شود. روشن است یکی از اولین نیازهایی که باید در عملیات امداد به آنها توجه ویژه‌ای فوری بهترین تسهیلات بهسازی و کنترل بهداشتی محیط حدی است که اوضاع و احوال و منابع موجود اجازه می‌دهد. اهداف فرایند ارزیابی سریع وضعیت بهداشتی درمانی:

الف) اثبات وجود وضعیت اضطراری

ب) توصیف نوع، اثر، تحول و گسترش احتمالی وضعیت اضطراری
ج) سنجش و ارزیابی اثر کنونی و تأثیر بالقوه بلا بر وضعیت سلامت مردم و خدمات بهداشتی درمانی و وسعت خسارت سایر بخشهایی که با امر بهداشت و درمان مرتبط هستند.

د) ارزیابی کفایت توان مقابله موجود و نیازهای اضافی فوری
ه) توصیه فعالیت و اقدامی که به منظور پاسخگویی فوری اولویت دارد.

و) اتخاذ راهکارها و برنامه‌های جدید براساس ارزیابی و سنجش اوضاع اضطراری

ز) پس خوراند اطلاعاتی که طی فرایند ارزیابی سریع وضعیت بهداشتی درمانی بدست می‌آیند در سطوح مختلف بخش بهداشت و سایر بخشها، تبادل دو جانبه اطلاعات، اولین قدم برای اعمال هماهنگی بشمار می‌آید.